

Costin Horia Rogoveanu

***Soluționarea diferendelor în cadrul
Organizației Mondiale a Comerțului***

Prezenta lucrare nu conține date apărute ulterior lunii noiembrie 2013.

Costin Horia Rogoveanu

**Soluționarea diferendelor
în cadrul Organizației Mondiale
a Comerțului**

Universul Juridic

București

-2014-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2014, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ROGOVEANU, COSTIN HORIA

**Soluționarea diferendelor în cadrul Organizației Mondiale a
Comerțului / Costin Horia Rogoveanu. - București : Universul Juridic,
2014**

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-205-5

339

REDACȚIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

■ Public această carte, în primul rând, în amintirea părinților mei.
De asemenea, doresc să mulțumesc celor care m-au îndrumat
pe parcursul întregii cercetări și fără al căror sprijin și ghidaj
această lucrare nu ar fi putut fi elaborată, domnului profesor
universitar Mihai Korca și doamnei profesor universitar
Brândușa Ștefănescu. ■

Introducere

Organizația Mondială a Comerțului (OMC) reprezintă cel mai recent exemplu de organizație interstatală specializată cu vocație la universalitate, fiind înființată în 1994. OMC reprezintă, în prezent, forumul de discuții și cadrul reglementar al desfășurării, în mod fluent și nedistorsionat, comerțului internațional.

Chiar dacă structura instituțională formală este nouă, se grefează pe un sistem conceput la finele celui de-al Doilea Război Mondial și care a avut o evoluție remarcabilă ulterior, respectiv Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT).

GATT care, într-o formă modificată, supraviețuiește ca acord (fundamental) pentru OMC, a stat la baza flexibilizării comerțului peste frontiere pentru aproape jumătate de secol. Punând accent pe nediscriminare, GATT a contribuit eficient la liberalizarea comerțului internațional și la dezvoltarea fără precedent a acestuia. Fiecare Conferință Ministerială organizată în baza Acordului General a adus noi reduceri ale tarifelor la import impuse de statele membre. În timp, chiar filozofia liberalizării comerțului internațional avea să evolueze, un accent crescând fiind pus pe reducerea obstacolelor netarifare la acesta.

Bineînțeles, creșterea, în puțin peste jumătate de secol (1948-2002), de aproape 20 de ori a comerțului internațional, nu este rezultatul exclusiv al funcționării Acordului General și, în ultima perioadă, a OMC, însă contribuția acestora are un rol esențial, mai ales în legătură cu liberalizarea.

Succesul GATT și limitările sale funcționale aveau să determine statele membre să pună bazele unei organizații propriu-zise, care să aibă drept obiectiv monitorizarea liberalizării comerțului internațional, atât în vederea protejării realizărilor existente, cât și pentru discutarea unor posibile noi evoluții relevante în materie.

Cu peste 150 de membri, de pe toate continentele, precum și cu alte state candidate la statutul de membru, OMC are o acoperire cu adevărat globală, în plus fiind, prin prisma importanței domeniului de referință, una dintre cele mai importante organizații internaționale. În prezent, ne putem raporta la OMC ca la veritabilul sistem comercial multilateral.

OMC nu are doar o largă acoperire geografică, ci și o complexă competență materială. În vederea atingerii scopurilor GATT și ale Organizației, a fost dezvoltată o întreagă gamă de acorduri, acoperind domenii cu influență

asupra comerțului internațional cu bunuri, în primul rând barierele tehnice la comerț, regulile de origine, licențele de export, combaterea dumpingului, chestiunea subvențiilor și măsurilor compensatorii, salvagardarea, aspectele relevante privind comerțul în materie de agricultură.

Mai mult, evoluția OMC a indus și depășirea ariei comerțului cu bunuri. În prezent, aspecte privind comerțul internațional cu servicii și problematica drepturilor de proprietate intelectuală aferente fac obiectul unor acorduri ale OMC. De asemenea, membrii OMC au posibilitatea de a deveni parte și la acorduri privind domenii novatoare, precum achizițiile guvernamentale. Astfel, OMC reprezintă o organizație cu un obiectiv precis, însă a cărei atingere se realizează printr-un veritabil mix de factori, trecându-se dincolo de simpla agreere în cadru instituționalizat a unor tarife.

Destinată favorizării comerțului, organizația de la Geneva pare a avea un rol chiar mai pregnant în perioada de criză economică, în care tendințele protecționiste se întăresc, existența unui sistem bine pus la punct de reguli în materie de liberalizare aplicabile statelor constituind o garanție împotriva devierilor potențiale.

O organizație de o asemenea talie și complexitate nu ar putea să își atingă obiectivele fără un sistem bine pus la punct de reglementare a diferendelor potențiale între membrii săi. Acest sistem își are bazele în perioada GATT. Odată cu înființarea OMC, sistemul de reglementare a diferendelor a devenit mai bine structurat, iar mecanismul decizional aferent a fost reformat, devenind unul eficient.

Importanța acestui mecanism rezultă din chiar al treilea paragraf al Memorandumului de Înțelegere privind reglementarea diferendelor, care indică faptul că obiectul său este un element central pentru asigurarea securității și predictibilității întregului sistem comercial multilateral. Mai mult, soluționarea rapidă a neînțelegerilor între membrii organizației în domeniile sale de competență este considerată ca fiind esențială pentru funcționarea sa eficientă și pentru menținerea unui echilibru între drepturile și obligațiile statelor membre. Recurgerea la mecanismul special de soluționare în cazul apariției unor diferende între statele membre asupra unor probleme acoperite de sistemul OMC are un caracter exclusiv și obligatoriu.

Din cele de mai sus transpare utilitatea studierii mecanismului de reglementare a diferendelor în cadrul OMC. Astfel, se deschide posibilitatea analizării unuia dintre pilonii organizației cu sediul la Geneva. Alături de relevanța în cadrul instituțional, procesul soluționării diferitelor diferende conduce la concluzii privind funcționarea actuală a sistemului comerțului multilateral și reliefează interpretări valoroase pentru înțelegerea variatelor aspecte de competență organizației.

În același timp, tema este de o actualitate necontestată, soluționarea diferendelor la OMC aflându-se într-o permanentă adaptare la necesitățile sistemului și utilizatorilor săi. În plus, jurisprudența în materie este impresionantă deja, fie și din simplul motiv al utilizării sistemului de reglementare în materiile noi adăugate GATT odată cu apariția OMC.

Analiza reglementării diferendelor prezintă un caracter practic, orientat spre aplicare. În aceste condiții, se impune studierea atentă a acestui domeniu. Ne exprimăm speranța că prezenta lucrare poate reprezenta un instrument util pentru cei interesați în practica OMC și, în același timp, că anumite rezultate ale cercetării (spre exemplu, privind interpretarea normelor OMC în lumina jurisprudenței grupurilor speciale sau Organului de Apel) pun într-o nouă lumină elementele care constituie prezentul sistem comercial multilateral. Nivelul de aplicabilitate practică este influențat, de asemenea, de faptul că diferendele avute în vedere s-au născut exclusiv între membrii sistemului (în primul rând statele, dar și UE și anumite teritorii vamale), și nu între comercianți privați, aceștia din urmă neavând calitate de subiect de drept internațional public și, prin urmare, nici al OMC.

Diferitele elemente ale reglementării diferendelor comerciale internaționale au făcut obiectul a numeroase analize până în prezent, în principal în literatura de specialitate de limbă engleză. În același timp, numărul lucrărilor de sinteză destinate exclusiv evaluării sistemului de soluționare a diferendelor în cadrul organizației de la Geneva este limitat, având în vedere și timpul relativ scurt scurs de la instituționalizarea formală a sistemului comercial multilateral și de la reformarea, în acest context, a reglementării diferendelor. Aceasta nu înseamnă că literatura anterioară anului 1994 este desuetă, dimpotrivă, aceasta ajută la înțelegerea mecanismului în forma sa actuală și se referă la o perioadă mai extinsă a funcționării sistemului comerțului multilateral sub auspiciile GATT.

Alături de literatura de specialitate, analizarea unor concluzii ale organelor implicate în soluționarea diferendelor deja finalizate apare ca necesară pentru realizarea obiectivelor prezentei lucrări. În mod particular, în lucrare se va pune accent pe rapoarte adoptate de Organul de Apel care, în acești primi ani de funcționare a sistemului, a adus o contribuție esențială la clarificarea sa.

Lucrarea de față are drept rațiune, în primul rând, prezentarea principalelor fațete ale mecanismului OMC de reglementare a diferendelor. Având în vedere vastitatea subiectului, o astfel de abordare nu poate fi exhaustivă, ci urmărește puncte apreciate de autor ca esențiale pentru funcționarea acestui mecanism. Obiectul lucrării este soluționarea diferendelor și nu se extinde la modalitățile de monitorizare, la nivelul Organizației, a îndeplinirii generale a

obligațiilor membrilor, în particular Organul de Examinare a Politicilor Comerciale. În același timp, fără a ignora baza reprezentată de GATT 1947, lucrarea se concentrează pe soluționarea diferendelor post-1994, atât în vederea evitării dispersării soluțiilor prezentate, cât și datorită caracterului foarte actual al acestui subiect.

În vederea determinării cadrului lucrării, este necesară explicarea particularităților și caracteristicilor principale ale sistemului de reglementare a diferendelor la OMC, precum și definirea actorilor implicați. Deși în această din urmă categorie intră doar subiecte de drept public, va fi analizată influența reală a actorilor privați, în special a societăților comerciale din statele membre și a diverselor formule de lobby.

Cadrul general este completat prin prezentarea etapelor procedurii de reglementare a diferendelor și a organismelor implicate. Un accent particular este pus pe etapa aplicării concluziilor rapoartelor de reglementare, atât datorită faptului că sistemul nu poate funcționa credibil fără existența unei faze de executare solide, cât și datorită complexității acestei faze.

Un capitol separat va fi destinat analizării influenței jurisprudenței în materie de reglementare a diferendelor asupra aspectelor de natură substanțială ale OMC, în primul rând în privința comerțului cu bunuri, dar și cu privire la noi domenii, precum comerțul cu servicii. Nu se intenționează detalierea jurisprudenței la nivelul OMC, care poate face ea însăși obiectul uneia sau mai multor lucrări de sine stătătoare, ci doar indicarea principalelor aspecte care au fost, în timp, clarificate de organele de reglementare a diferendelor.

Partea finală este consacrată unui subiect particular, care depășește cadrul strict al organizației de la Geneva, respectiv participarea UE la sistemul de reglementare a diferendelor la OMC. Uniunea participă în nume propriu și, de regulă, și pentru statele membre, în procedurile de reglementare a diferendelor, ceea ce face ca acest subiect să fie, din 2007, de interes direct și pentru România. Analiza va fi biunivocă, având drept prim obiectiv indicarea principalelor aspecte și efecte ale participării Uniunii în proceduri și, ca obiectiv secund, degajarea de concluzii privind influența OMC asupra UE.

Capitolul I

De la Acordul General pentru Tarife și Comerț la Organizația Mondială a Comerțului

○ 1.1. Liberalizarea comerțului internațional

1.1.1. Evoluții ale comerțului internațional până la instituirea GATT

Sistemul comerțului internațional este, într-o definiție simplă, o rețea de piețe în care consumatorii se angrenează în schimburi cu alți actori invizibili pentru ei, dar ale căror vieți sunt afectate de reguli care le guvernează comportamentul economic¹.

Rolul general al comerțului, în cadrul căruia schimburile comerciale internaționale au o poziție aparte, în dezvoltarea vieții economice și a nivelului vieții, în general, este incontestabil. Pe plan internațional, istoria ne indică perioade deseori alternative de creștere a protecționismului și a liberalizării, dar și a integraționismului, cum este cazul Imperiului Roman sau al imperiilor coloniale începând cu secolul al XVI-lea.

Secolul al XIX-lea se caracterizează, între altele, prin conștientizarea rolului codificării regulilor de comerț internațional, în acest context apărând primele acorduri comerciale. Din nou, acestea au avut drept rol obținerea unui acces preferențial la piețe sau stabilirea de forme de integrare economică, cum a fost cazul Zollverein, practic o uniune vamală a statelor germane. În aceeași perioadă istorică, Marea Britanie devine un port-stindard al reducerii restricțiilor tarifare, exemple în acest sens fiind anularea, în 1846, a *Corn Laws* (care restricționau importurile de cereale) și semnarea, în 1860, a tratatului Cobden-Chevalier care a permis reduceri tarifare în relația cu Franța. Alături de pionierat, diseminarea ideilor de liberalizare economică în lume a reprezentat o importantă contribuție britanică la înțelegerea necesității acestei opțiuni și, în timp, indirect, la crearea sistemului comercial internațional.

La rândul său, în perioada celui de-al doilea Imperiu, între 1862-1867, Franța a încheiat o serie de acorduri comerciale cu parteneri europeni alții decât Marea Britanie (de primă importanță fiind acordul cu Zollverein din

¹ D. Miron, *Comerț internațional*, Ed. ASE, 2003, p. 23.